

การสอนศีลธรรม

ที่ควรจะมีผลถึงเป้าหมาย

โดย
ระพี สาคริก

บทนำ

เราเริ่มรู้สึกมากยิ่งขึ้นว่า ในสภาพสังคมปัจจุบัน ศีลธรรมของคนส่วนใหญ่ตกต่ำลงไปอย่างเห็นได้ชัด ยิ่งเป็นกลุ่มบุคคลผู้มีโอกาสขึ้นไปสู่การทำงานในระดับสูง คงไม่เพียงมุ่งมองที่คนระดับล่างและเยาวชนซึ่งต้องตกเป็นผู้ต้องหาและกลายเป็นอาชญากร ทำให้สังคมเดือดร้อนหนักมากยิ่งขึ้น

ในมุมมอง การคิดแก้ไขปัญหานี้ ผู้ถืออำนาจได้มีการใช้อำนาจโดยตรงทำลายคนระดับล่าง ที่ร่วมเกิดร่วมดำรงชีวิตอยู่บนผืนแผ่นดินเดียวกับตน โดยที่เชื่อว่าการแก้ไขปัญหา ซึ่งแท้จริงแล้วทั้งด้านที่สะท้อนปัญหาและด้านที่คิดแก้ไขก็คือ การก่อปัญหาให้กับสังคมเพิ่มขึ้น ซึ่งหากมองว่าด้านไหนเป็นฝ่ายก่อปัญหาขึ้นก่อน จุดเริ่มต้นคงจะได้แก่ด้านที่ถืออำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากมองเห็นภาพรวมและมองได้ลึก ย่อมพบความจริงว่า กระแสสังคมปัจจุบันกำลังส่งผลทำลายตัวเองอย่างเห็นได้ชัด

ความจริงปัญหาดังกล่าว ได้เกิดขึ้นกับสังคมไทยมาเป็นเวลานานแล้ว และการคิดแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวคิดแบบเก่า นอกจากไม่ช่วยให้ปัญหาลดลง กลับเพิ่มน้ำหนักอีกทั้งกระจายมากขึ้นเรื่อย ๆ

แต่แทนที่จะเฉลียวใจ หวนกลับมาคิดทบทวนเพื่อปรับทิศทางการคิดในการแก้ปัญหาเสียใหม่ กลับเน้นความคิดมุ่งสู่ทิศทางเดิมทำให้เพิ่มปัญหามากขึ้นไปอีก ด้วยเหตุนี้เองหากปล่อยไปเช่นนี้ ในที่สุดคนไทยก็จะฆ่ากันเองหนักมากยิ่งขึ้น จนในที่สุดอาจไม่เหลือเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ความเป็นไทยแก่ตนเองอยู่บนแผ่นดินนี้อีกต่อไป

อนึ่ง ช่วงหลังๆ เราเห็นชัดเจนมากขึ้นว่า ผู้ที่ใช้อำนาจทำลายคนชาติเดียวกันนั้น ก็คือผู้ซึ่งมีโอกาสผ่านการศึกษาระดับสูงมาแล้วเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้อดรู้สึกไม่ได้ว่า คนเหล่านี้มีพฤติกรรมเป็นฆาตกรที่กฎหมายบ้านเมืองไม่สามารถทำอะไรได้ ยิ่งกว่านั้นหากมองได้ลึกน่าจะพบความจริงว่า ฆาตกรลักษณะนี้ส่งผลเสียหายร้ายแรงยิ่งกว่าฆาตกรฆ่าคนธรรมดาๆ ซึ่งพบเห็นกันโดยทั่วไป ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากคนกลุ่มหลัง ทำร้ายคนโดยไม่ได้ใช้ความคิดอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้และทั้งนั้นเป็นเพราะรากฐานความคิดได้ถูกคนกลุ่มแรกทำลายโดยใช้กระบวนการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือ ทำให้ขาดโอกาสที่จะปรากฏออกอย่างอิสระ

ถ้าแต่ละคนเห็นว่า ทุกคนคือคนเช่นตน ย่อมรู้สึกได้จากส่วนลึกของหัวใจว่า การทำลายคนถือเป็นการทำลายอันเป็นที่สุดแล้วของทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเข้าใจถึงความจริงว่า จิตวิญญาณของแต่ละคนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนา การทำลายชีวิตคนยังไม่ถือว่ามีความสำคัญเท่ากับการทำลายจิตวิญญาณ

ด้วยเหตุนี้เอง การพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ โดยที่มีผลช่วยให้บังเกิดความมั่นคงได้นั้น น่าจะหมายถึงการพัฒนารากฐานจิตใจและจิตวิญญาณความเป็นคน เพื่อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม อันจะนำไปสู่ความสุขและความสงบ ทั้งแก่แต่ละคนและสังคมร่วมกัน

เมื่อกล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรม ความสำเร็จในการพัฒนาน่าจะมีทิศทางที่มุ่งไปสู่การชำระล้างกิเลส ซึ่งมีผลทำให้เกิดภาวะยึดติดอยู่กับอิทธิพลจากรูปแบบของสรรพสิ่งทั้งหลาย โดยที่เงื่อนไขดังกล่าวแฝงอยู่ในกระแสสิ่งแวดล้อมภายในบรรยากาศของชีวิตประจำวัน รวมทั้งการคุ้มครองป้องกันมิให้สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลจากสิ่งเหล่านั้น แฝงเข้ามาอยู่ภายใต้บรรยากาศของระบบการจัดการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้นผู้ที่ชีวิตมีโอกาสเติบโตยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะมุ่งไปสู่วิถีทางซึ่งอยู่บนพื้นฐานวิชาการสาขาใดก็ตาม ควรมีคุณสมบัติที่ได้รับการยอมรับนับถือในด้านคุณธรรมและจริยธรรมเหนือความเก่งกาจในด้านเทคโนโลยี ไม่เช่นนั้นแล้ว การนำความรู้ตลอดจนความคิดมาใช้แก้ปัญหาย่อมส่งผลสร้างปัญหาเพิ่มขึ้นทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากผู้ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาคงอยู่ในสภาพซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เห็นผิดเป็นชอบ

คนแต่ก่อนเคยพูดเตือนสติลูกหลานไว้ว่า ไม่ว่าจะคิดทำอะไร ขอให้มองเห็นหัวคนไว้บ้าง สิ่งดังกล่าวหาใช่เป็นคำหยาบคายไม่ หากเตือนให้เยาวชนหันมาเห็นความสำคัญของคุณธรรม ทั้งนี้และทั้งนั้น การที่มีผู้ปฏิบัติมองปัญหาข้ามคนไปยังวัตถุ ย่อมส่งผลสะท้อนย้อนกลับมาทำลายจิตวิญญาณคนอันถือเป็นความจริงที่สำคัญที่สุด

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

เรากล่าวกันโดยทั่วไปว่า การจัดการศึกษามีผลอย่างสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือ ทุกเรื่อง สภาพคนในสังคมไทย ซึ่งปัจจุบันตกเข้าไปอยู่ใต้อิทธิพลวัตถุอย่างรุนแรง จึงทำให้เข้าใจว่า การศึกษาหมายถึง การเข้าโรงเรียนไปจนกระทั่งถึงมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญแก่หลักสูตรซึ่งมีสภาพเป็นรูปแบบอยู่ในด้านการจัดการ ความคิดเช่นนี้เกิดจากภาวะยึดติดอยู่กับด้านวัตถุซึ่งถือรูปแบบเป็นพื้นฐานหลัก

แท้จริงแล้ว ประเด็นเหล่านี้ ถ้ามองด้วยความเข้าใจที่ลึกซึ้งถึงแก่นแท้ของการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญแก่การมุ่งมั่นรักษารากฐานความเป็นคน ซึ่งแน่นอนที่สุด พื้นฐานสำคัญของสิ่งนี้น่าจะมองที่คุณธรรมและจริยธรรมซึ่งได้รับจากผลการปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากหากขาดความเข้าใจ ย่อมไม่อาจมองเห็นความจริงของสิ่งนี้ได้ นอกจากปรากฏออกมาเป็นภาวะสับสน

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาบันการศึกษา แม้กระทั่งหลักสูตร แท้จริงแล้ว ต่างก็มีอิทธิพลของรูปแบบแอบแฝงอยู่ในพื้นฐาน แต่ผู้ที่ยึดติดรูปแบบย่อมมองเห็นได้ยาก ดังนั้นการสอนศีลธรรมในหลักสูตร แท้จริงแล้วย่อมส่งผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ที่ควรได้รับการหล่อหลอมให้พัฒนาขึ้นมาบนพื้นฐานจิตใจตนเองอย่างอิสระ

จากภาพนี้เอง ถ้ามองกลับไปหาอีกด้านหนึ่งย่อมเข้าใจได้ว่า การสอนศีลธรรมในรูปแบบที่ใช้หลักสูตรเป็นพื้นฐาน โดยมีครูอาจารย์มายืนสอนอยู่หน้าชั้น แม้กระทั่งมีพระสงฆ์มาบรรยาย ซึ่งเราเรียกกันว่า การถ่ายทอดความรู้แบบทิศทางเดียว ก็เท่ากับเพิ่มเงื่อนไขในการยึดติดรูปแบบ ซึ่ง

มีผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้นไปอีก เสมือนเป็นกำกวมกรรมเกี่ยวของปัญหาซึ่งอยู่บนพื้นฐานกระแสที่ส่งผลทำลายรากฐานจิตใจคน อันควรจะได้รับโอกาสให้เปิดกว้างออกสู่อิสระภาพมากขึ้น

ดังนั้น การเผยแพร่ศีลธรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในสถาบันการศึกษาหรือในวัด หากกล่าวอย่างกว้าง ๆ ก็คือ ในด้านการจัดการซึ่งคนพยายามค้นหาความจริงจากธรรมชาติเอามาใช้กำหนดรูปแบบเพื่อลอกเลียนแบบจากธรรมชาติ แท้จริงแล้วก็คือการนำพฤติกรรมมาดอกร้ายสภาพยึดติดรูปแบบซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนอยู่แล้วให้เหนียวแน่นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มไหน แม้ตั้งใจจะแก้ไขปัญหา แต่ก็แก้จากรากฐานของความไม่รู้มากกว่าการใช้อิสระภาพหรือความเป็นธรรมชาติภายในจิตใจเป็นจุดเริ่มต้น

เมื่อการจัดการศึกษามีผลเปลี่ยนแปลงรากฐานจิตใจคน ทำให้ตกอยู่ในภาวะยึดติดรูปแบบมากขึ้น จากอดีตที่सानมาถึงปัจจุบัน ทำให้อิทธิพลเงื่อนไขดังกล่าว มีผลกระจายเข้าไปอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของคนทั้งหลายอย่างกว้างขวาง

แม้บรรดาครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเองก็คิดว่า การสอนศีลธรรมนั้นต้องมีอยู่ในหลักสูตรแทนการคิดจากรากฐานที่อิสระ ซึ่งควรจะหวนกลับมาพิจารณาค้นหาเหตุผลที่ตนเองก่อนอื่น

ความจริงแล้ว ภายในภาพรวมของการเรียนรู้อันเป็นสัจธรรมของชีวิตคนและสังคมนั้น หากมุ่งมั่นศึกษาเพื่อต้องการความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง เราสามารถจำแนกออกได้เป็นสองด้าน

ด้านแรกคือ ด้านที่เกิดจากรากฐานอันเป็นธรรมชาติของแต่ละคน ซึ่งด้านนี้น่าจะถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด อันควรจะปรากฏอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ของคน ซึ่ง ณ จุดนี้เอง ควรจะส่งผลช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงคุณค่าของความหลากหลายได้อย่างชัดเจน โดยปราศจากกรอบกำหนดว่าเป็นเรื่องนี่เรื่องนั้น

อนึ่ง เมื่อนำเอาการเกิดอันเป็นธรรมชาติมาพิจารณา ก่อนอื่นใคร่ขอชี้แจงให้เห็นเป็นอันดับแรกว่า ธรรมชาติที่สำคัญที่สุดนั้น ควรจะหมายถึงธรรมชาติของจิตใจคน ซึ่งน่าจะมองให้เห็นภาพรวมซึ่งมีสองด้านและมีเหตุผลร่วมกันคือ ด้านหนึ่งได้แก่ธรรมชาติในรากฐานจิตใจตนเอง กับอีกด้านหนึ่งคือธรรมชาติซึ่งมีความจริงปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจผู้อื่นภายในกระบวนการสิ่งแวดล้อม จึงขออนุญาตสรุปความสำคัญของด้านอันเป็นธรรมชาติไว้ในโอกาสนี้

คำว่า “การศึกษา” มีความหมายกว้างขวางมากกว่าคำว่า “โรงเรียนและมหาวิทยาลัย” ทั้งนี้และทั้งนั้น เมื่อกล่าวถึงความหลากหลายของมนุษย์อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคม ควรจะเกิดความรู้สึกอยู่ภายใต้จิตสำนึกอย่างปราศจากกรอบ ไม่ว่าจะเป็นรั้วสถาบันการศึกษาหรือห้องเรียน ยิ่งเป็นหนังสือตำรา ซึ่งแท้จริงแล้วคือผลจากความคิดของคนและแฝงไว้ด้วยกิเลส นอกจากนั้นยังมีสิ่งสมมุติที่เป็นสื่อความเข้าใจปรากฏหลากหลายรูปแบบมากขึ้น

ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงความหมายที่แท้จริงของการศึกษาอันเกิดจากธรรมชาติของมนุษย์ หากจะมองไปยังโรงเรียน ก็ควรมีความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติว่า โรงเรียนซึ่งหมายถึงสังคมทั่วไป น่าจะมีความสำคัญเหนือกว่าโรงเรียนที่เป็นเพียงสิ่งประดิษฐ์เท่านั้น

แต่บรรยากาศในการจัดการศึกษาของสังคมไทยได้ก้าวเข้ามาถึงภาวะวิกฤติ เพราะความคิดครู อาจารย์ได้สะท้อนให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่า ต้องเรียนในห้องเรียนให้ดีเสียก่อน จึงค่อย ออกไปสัมผัสกับโลกภายนอก แม้ตัวของครูอาจารย์เองก็หมกตัวอยู่กับห้องเรียน ตำรา แผ่น กระดาษมากกว่าการก้าวออกไปลงมือปฏิบัติร่วมกับคนทั่วไปอย่างอิสระ โดยเปิดโอกาสให้ศิษย์ร่วมไปด้วยอย่างมีความสุข

มาถึงขณะนี้ น่าจะสะท้อนภาพความจริงให้เข้าใจได้ว่า การศึกษาอันเป็นธรรมชาตินั้นเป็น พื้นฐานการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด หาใช่หมายถึงวิชาพื้นฐานในหลักสูตรซึ่งแท้จริงแล้วก็มี สภาพอันเป็นเพียงสิ่งสมมุติอีกเช่นกัน

ด้านที่สองคือ สิ่งซึ่งอยู่บนพื้นฐานการจัดการจากความคิดคน โดยเหตุที่มี กระแสเชื่อมโยงไปถึงการกำหนดรูปแบบ สานถึงการนำไปปฏิบัติ ซึ่ง ณ จุดนี้เอง บุคคลผู้รู้เท่าไม่ถึง การณ์ย่อมนำเอาสิ่งที่ผู้พูด รวมทั้งผู้เขียนให้ตนอ่าน ไปใช้อย่างปราศจากการนำมาคิดพิจารณาบนพื้น ฐานความรู้ลึกลับนึกคิดซึ่งแต่ละคนควรจะเป็นตัวของตัวเอง จึงทำให้ช่วงหลังๆ ผลจาก การจัดการศึกษาสร้างปัญหาทิ้งไว้ให้กับสังคมกว้างขวางมากขึ้น

จากภาพที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากหยิบยกมาพิจารณาบนพื้นฐานภาพรวมอัน เป็นสัจธรรมของชีวิตคน เราน่าจะพบความจริงว่า การศึกษาที่เกิดจากรากฐานอันเป็น ธรรมชาติของแต่ละคนนั้น ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุด

แต่เท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว สิ่งซึ่งสะท้อนออกมาจากรากฐานความคิดคนส่วนใหญ่ ยังมีโอกาสเติบโต ขึ้นไปสู่ด้านบน ไม่ว่าจะขึ้นไปเป็นครู อาจารย์ หรือผู้บริหารกิจการต่างๆ เลยขึ้นไปถึงผู้บริหาร ระดับประเทศ กลับมองข้ามกระบวนการเรียนรู้อันเป็นธรรมชาติของชีวิตตัวเองมากขึ้น แต่หัดกลับมา เหลือเพียงแค่ว่าคิดที่มองไปสู่ความสำคัญของโรงเรียน และมหาวิทยาลัยจนเป็นนิสัย ซึ่งคนกลุ่มนี้ เองที่มีโอกาสเข้าไปปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จึงทำให้มีผลดังเช่นที่กล่าวกันว่า ยังมี การศึกษาสูง ขาก็ยังห่างพื้นดินมากขึ้น

ซึ่งขานในที่นี้ คงไม่ได้หมายความว่าถึงส่วนของร่างกาย หากหมายถึงรากฐานจิตใจซึ่งควรจะสานให้ความรักและรู้คุณค่าลงถึงแผ่นดิน รวมถึงชีวิตทั้งหลายซึ่งอยู่ใน ระดับล่าง และเยาวชนที่เดินตามมาภายหลังด้วย

ถ้าเข้าใจระบบธรรมชาติภายในองค์ประกอบของชีวิตได้อย่างลึกซึ้ง ควรจะลำดับความสำคัญ ของสื่อซึ่งเชื่อมโยงจากรากฐานจิตใจของแต่ละคน และทำหน้าที่ให้กระบวนการเรียนรู้ได้มีโอกาสบรรลุ ผลอย่างแท้จริงว่า จากร่างกายของคน ย่อมทำหน้าที่เป็นสื่อโดยถือรากฐานจิตใจผูกพันอยู่กับพื้นดิน รวมทั้งสรรพสิ่งทั้งหลายที่อยู่ในระดับเดียวกันอย่างเป็นธรรมชาติ

กับอีกด้านหนึ่ง หลังจากการลงสัมผัสถึงความจริงแล้ว จึงมีผลสะท้อนกลับมาช่วยให้ตนมี โอกาสเรียนรู้ สามารถผ่านเข้าไปถึงรากฐานจิตใจอย่างลึกซึ้ง

หลังจากพฤติกรรมดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล เมื่อมีโอกาสแสดงออก ไม่ว่าจะการพูดหรือการเขียน ย่อมปรากฏจากความจริง ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจ ดังเช่นที่กล่าวกันว่า มีความจริงใจในการปฏิบัติ อย่างเป็นธรรมชาติ

เราจึงสามารถกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า การนำปฏิบัติต่อสิ่งทั้งหลาย จากรากฐานความรักความจริงใจ ซึ่งหาใช่เพียงว่ามีต่อสิ่งนั้นเท่านั้น หากสามารถผ่านไปยังคนทั้งหลายอันเป็นเพื่อนมนุษย์ ทำให้เกิดภาวะผูกพันอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้นเมื่อมีโอกาสแสดงออกสู่สังคม ไม่ว่าจะเริ่มจากชนกลุ่มไหน ย่อมแสดงออกจากรากฐานจิตใจอย่างเป็นธรรมชาติโดยปราศจากการนำสิ่งอื่นใดเข้าไปแอบแฝงเพื่อหวังหาประโยชน์ส่วนตน

ด้วยเหตุนี้เอง สิ่งที่ปรากฏภายในกระบวนการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเรียนในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการบรรยายธรรมของพระสงฆ์ภายในวัด สิ่งเหล่านี้หากผู้ปฏิบัติขาดการเรียนรู้จากระบบอันเกิดจากธรรมชาติ โดยถือรากฐานธรรมชาติของแต่ละคนแล้ว ย่อมทำให้คนจำต้องตกอยู่ในสภาพยึดติดรูปแบบ หรือที่เรียกกันว่า เป็นเพียงเปลือกนอกมากขึ้น ดังนั้นแทนที่จะส่งผลช่วยแก้ไขปัญหาคอนเสียมศีลธรรม กลับเกิดสภาพที่กล่าวได้ว่า ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งยึดติดรูปแบบลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้เกิดวิถีทางที่เสื่อมศีลธรรมมากขึ้นไปอีก

ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวได้ว่า จากช่วงที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในด้านคฤหัสถ์หรือสงฆ์ก็ตาม มีผลสร้างภาวะยึดติดรูปแบบจากสิ่งประดิษฐ์แน่นหนามากขึ้น ดังนั้นปัญหาคอนเสียมศีลธรรมซึ่งเกิดขึ้นในสังคมนี้ จึงเกิดขึ้นทั้งด้านคฤหัสถ์และสงฆ์ อันนับเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมมากขึ้น

ช่วงหลัง ๆ เราพบว่าผลกระทบจากความเดือดร้อนเกี่ยวกับคนเสื่อมศีลธรรม ได้ทำให้ด้านการจัดการที่คิดแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังคิดไม่ถึงถึงเหตุอันเป็นที่มาของปัญหาอย่างแท้จริง ดังนั้นถ้าพิจารณาถึงวิถีปฏิบัติ ไม่ว่าจะทำโครงการอบรมศีลธรรมหรือกำหนดการสอนศีลธรรมขึ้นในหลักสูตร แท้จริงแล้วก็ยังมีการกำหนดรูปแบบเก่า ๆ ไว้เป็นกรอบ กล่าวคือ มีเยาวชนมานั่งรับการอบรมกันในห้อง โดยมีครูมาเป็นผู้บรรยาย

เราคงไม่แปลกใจอะไร หากมีครูอาจารย์บางคนในสถาบันการศึกษา ซึ่งได้รับการยกย่องว่ามีความถนัดชัดเจนในเรื่องการสอนศีลธรรมกล่าวในที่สาธารณะอย่างมั่นใจว่า เขาคิดต่อสู้อัตลอดเพื่อให้มีการสอนศีลธรรมเกิดขึ้นในหลักสูตรการจัดการศึกษา

จากภาพสะท้อนดังกล่าวทำให้เห็นชัดเจนว่า ปัญหาคอนเสียมศีลธรรม ซึ่งมีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมปัจจุบัน ยังคงไปไม่ถึงจุดเริ่มต้นที่มีผลแก้ไขอย่างจริงจัง

ไม่เพียงเท่านั้น เยาวชนซึ่งชีวิตเกิดมาแล้วมองเห็นปัญหาในจุดนี้ได้ถึงระดับหนึ่ง หลังจากถูกดูดเข้าไปอยู่ในระบบการจัดการศึกษา ยิ่งระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่วิถีคิดของแต่ละคนซึ่งเคยสะท้อนภาพให้เห็นได้ชัดเจน ก็เริ่มถูกกลืน เปลี่ยนมาเป็นผู้ที่รู้สึกชื่นชมกับบรรยากาศการสอนในห้องเรียนมากขึ้น จึงเห็นได้ชัดเจนว่า รากฐานความเป็นตัวของตัวเองกำลังถูกกระแสวิกฤตในสังคมทำลายไปเรื่อย ๆ อย่างหยุดยั้งได้ยากมากขึ้น

ภาพความจริงซึ่งสะท้อนออกมา

จากรากฐานความคิดของครูจำนวนมาก

ผู้เขียนใคร่ขออนุญาตนำเอาสิ่งที่เป็นความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ออกมาเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อการพิจารณาสวนกลับไปหาเหตุผลดังต่อไปนี้

ระหว่างช่วงกลางเดือนพฤษภาคม 2543 นี้เอง ได้มีบางคนจากกลุ่มผู้บริหารการศึกษาโดยรัฐ มาปรากฏตัวทางโทรทัศน์ พูดถึงการแก้ไขปัญหามาการจัดการศึกษา โดยเน้นความสำคัญที่ครู จากแนวคิดความเชื่อ ซึ่งตนเชื่อว่าการพัฒนาคุณภาพของครูให้อยู่กับลูกศิษย์ ที่สานเหตุผลถึงการให้โอกาสเด็ก และเยาวชนลงมือทำงานในระดับพื้นดิน โดยมีครูอยู่ด้วย นับเป็นสิ่งซึ่งหวังได้ว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จ

นอกจากผู้บริหารซึ่งปรากฏตัวในรายการโทรทัศน์จะพยายามกล่าวเน้นถึงประเด็นนี้แล้ว ยังมี การนำภาพการจัดการภายในโรงเรียนออกมาแสดงเสริมเป็นช่วง ๆ หลังจากมีโอกาสพิจารณาภาพเหล่านั้นแล้ว ทำให้อดรู้สึกไม่ได้ว่า ภายในระบบการจัดการศึกษา ถ้าผู้บริหารมองเห็นสังขรณ์ได้ว่าทุกสิ่ง ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของผู้ใหญ่ จากภาพตัวอย่างเหล่านั้น ทำให้อ่านได้อย่างชัดเจนว่า นอกจากไม่ ช่วยให้ไม่ได้ผลอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นการสร้างช่องว่างระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ที่ขาดการสื่อถึงกัน จากรากฐานจิตใจซึ่งควรจะถึงกันทั้งสองด้าน

กล่าวคือ ภาพตัวอย่างเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เด็กลงมือทำงานที่พื้นดินในสภาพอันเป็นธรรมชาติ แต่ผู้ใหญ่กลับสะท้อนให้เห็นว่ายังหลงตัวเอง โดยการแต่งตัวหรูหรา และยืนชั้นนี้ โดยที่ขาดการลงปฏิบัติร่วมกับศิษย์อย่างมีความสุข ซึ่งแตกต่างไปจากสภาพของครูที่ควรได้ชื่อว่าจะอยู่กับลูกศิษย์จากความจริงใจ

ทำให้อ่านได้ว่า ขาดความรักความจริงใจที่ควรจะมีให้กับเด็กอย่างแท้จริง ไม่เช่นนั้นแล้วครู นั้นแหละควรจะก้าวลงไปพื้นดินแล้วลงมือกวาดพื้นห้องเรียนร่วมกับเด็ก อันนับได้ว่ามีผลช่วยให้เด็ก เปิดใจกว้างมากขึ้น สามารถรับสิ่งที่ครูถ่ายทอดให้ได้อย่างเป็นธรรมชาติ จึงกล่าวได้ว่าการสอนจาก พฤติกรรมนำปฏิบัติ แม้อาจไม่พูดด้วยปากก็ยังสามารถผลอย่างลึกซึ้ง

แทนการมุ่งอบรมเพื่อพัฒนาศีลธรรม โดยมุ่งที่เด็กมากกว่ามุ่งที่ครูอาจารย์ และเช่นเดียวกัน หากเป็นระดับชาติ ผู้บริหารประเทศคงคิดจะมุ่งที่ประชาชนคนทั่วไป แทนการมุ่งไปยังบรรดาข้าราชการของรัฐซึ่งควรจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับทุกคนในชาติ

เหตุใดในอดีต การสอนศีลธรรมในหลักสูตรจึงได้รับผลดี

ช่วงที่ผ่านมา หลังจากพบว่า คนเลื่อมใสศรัทธามหาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมองที่เยาวชน ซึ่งสามารถเห็นได้ชัดเจน มักทำให้ครูอาจารย์รวมทั้งผู้บริหารการศึกษา กล่าวว่า แต่ก่อนมีการสอน ศีลธรรมในหลักสูตร มาถึงปัจจุบันส่วนนี้ได้หายไป

ความคิดที่สะท้อนออกมานั้น แสดงว่าคนที่ปักใจเชื่อมองเห็นว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรคงช่วยให้เยาวชนมีศีลธรรมมากขึ้น ซึ่งแนวคิดความเชื่อเช่นนี้ เกิดจากการที่ไม่สามารถแยกแยะ เหตุผลให้เห็นได้ชัดเจน นอกจากนั้น ยังเป็นทรรศนะที่มองเห็นภาพแต่เพียงเปลือกนอก อีกทั้งเกิดจากการมองภาพในเชิงเดียว แทนที่จะเห็นได้ถึงพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติ ซึ่งหาใช่เป็นผลมาจากการสอนศีลธรรมในหลักสูตรอันเป็นเพียงส่วนเสริมเท่านั้น

การที่คนยุคก่อนสามารถถ่ายทอดความรู้ในด้านศีลธรรมให้กับชนรุ่นหลังได้อย่างลึกซึ้ง เกิดจากพื้นฐานการสอนซึ่งมีเหตุผลสอดคล้องกันกับความจริง

ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากคนยุคก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะอยู่ในครอบครัวหรือในโรงเรียน แม้ในส่วนการทำงาน ส่วนใหญ่สามารถนำปฏิบัติให้เยาวชนสัมผัสถึงความจริงได้

อย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการถ่ายทอดความรู้ลักษณะนี้ มีผลถึงชนรุ่นหลัง ผู้มีโอกาสสัมผัสความจริงได้ด้วยตนเอง ส่วนการสอนศีลธรรมในหลักสูตรเป็นเพียงสิ่งซึ่งนำมาใช้ย้ำความรู้ภายในรากฐานให้เชื่อมั่นมากขึ้นเท่านั้น

จึงสรุปได้ว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรในอดีต ซึ่งหลายคนมองเห็นว่าได้รับผลดี แท้จริงแล้วผลดีที่เกิดขึ้น มีเหตุผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติของผู้ใหญ่ในยุคก่อนซึ่งรากฐานจิตใจไม่ได้ละทิ้งเด็กมากกว่า

เมื่อกาลเวลาผ่านไปจนถึงช่วงนี้ ผู้ซึ่งตกอยู่ในสภาพที่ไม่อาจมองเห็นความจริงได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากยึดติดอยู่กับภาพภายนอก จึงมองเห็นได้แต่เพียงการสอนศีลธรรมในหลักสูตรโดยที่เชื่อกันว่าคงจะช่วยให้ได้รับผลดี

มาถึงช่วงนี้ ผู้ใหญ่ในสังคมตกอยู่ในสภาพซึ่งอาจเรียกว่า หยั่งรากลงไม่ถึงพื้นดินมากขึ้น จึงมองไม่เห็นสิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานที่เคยนำไปปฏิบัติกันมาแต่อดีต ทำให้หลงคิดว่า การสอนศีลธรรมในหลักสูตรจะช่วยให้คนในสังคมดีขึ้น โดยหารู้ไม่ว่า ภายใต้วิธีการนี้ แฝงไว้ด้วยรูปแบบซึ่งมีแนวโน้มทำให้คนยึดติด แม้ยึดติดรูปแบบศีลธรรม ก็ย่อมทำให้ลงไม่ถึงรากฐานศีลธรรมที่แท้จริง

ถ้าผู้ใหญ่ส่วนมากถือจิตวิญญาณรักที่จะลงปฏิบัติร่วมกับเยาวชน เช่นครูร่วมปฏิบัติกับศิษย์ โดยเฉพาะเน้นความสำคัญลงถึงพื้นดิน แม้ไม่ต้องสอนศีลธรรมด้วยการพูดจากปากเลย ไม่ว่าในหรือนอกหลักสูตร ย่อมสามารถถ่ายทอดศีลธรรมให้เข้าถึงรากฐานจิตใจได้อย่างเป็นธรรมชาติ

จึงขอฝากแง่คิดซึ่งอยู่บนพื้นฐานความจริงของชีวิตคนไว้ว่า ทุกสิ่งซึ่งเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติและมีกระแสสัมพันธ์อยู่กับรากฐานจิตใจมนุษย์นั้น ย่อมมีศูนย์รวมเป็นหนึ่งเดียวกันอยู่ในมนุษย์ ด้วยเหตุนี้เอง หลักธรรมอันเกิดจากความจริงของมนุษย์ ไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ย่อมมีเหตุมีผลสานถึงกันหมด

หากมองเห็นประเด็นนี้ได้ชัดเจน ย่อมเห็นได้ว่า การที่มนุษย์มองทุกสิ่งทุกอย่างแบบแยกส่วนหรือมองแต่สิ่งอย่างเป็นเอกเทศ ดังเช่นการแยกเอาศีลธรรมออกมาสอนเป็นวิชาหนึ่งต่างหาก โดยมิได้คิดถึงความจริงว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ในวิญญาณของทุกคน

ครูผู้สอนศีลธรรมที่มีความคิดว่าต้องเน้นการสอนศีลธรรมในหลักสูตร หากหวนกลับไปมองสู่ครูผู้มีรากฐานความคิดเช่นนี้ ย่อมพบได้ว่า จุดเสื่อมศีลธรรมนั้นมีอยู่แล้วในตัวครูนั่นเอง ส่วนผู้ที่เห็นคล้อยตามทำให้รู้สึกชื่นชม ย่อมตกลงไปอยู่ในกระแสเดียวกัน หากเป็นช่วงซึ่งเพิ่งเริ่มก้าวเข้าไปใหม่ และรู้สึกตัวได้ ยังมีโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนวิถีทางกลับมาเริ่มต้นมุ่งสู่อีกทิศทางหนึ่งได้

หากแต่ละคนรู้ได้ว่า ศีลธรรมเป็นสิ่งที่อยู่บนพื้นฐานนามธรรม ทุกคนผู้นำปฏิบัติให้ชนรุ่นหลังมีโอกาสสัมผัส ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ที่สอนวิชาการอยู่ในสาขาใดก็ตาม โดยเหตุที่แต่ละคนตัดสินใจปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่าง โดยมีความรักความจริงใจต่อศิษย์ รวมถึงเพื่อนร่วมโลกทุกคนจากรากฐานที่อิสระอย่างมีความสุข ย่อมทำหน้าที่สอนศีลธรรมอย่างผสมกลมกลืนกันไปกับพฤติกรรมใดก็ได้ ซึ่งตนมีโอกาสปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

แม้ความเป็นธรรมชาติซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในจิตวิญญาณตัวเอง หากมีโอกาสแสดงออกไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม ย่อมถือว่าเป็นผู้มีศีลธรรมอยู่แล้ว

ด้วยเหตุนี้เอง สิ่งสำคัญที่สุดในการแก้ปัญหาคนเสื่อมศีลธรรม จึงน่าจะมุ่งพิจารณาไปสู่การแสดงออกของผู้ใหญ่ทุกคนที่ขาดศีลธรรม ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ที่สอนวิชาความรู้สาขาไหน ขึ้นไปสู่ระดับต่าง ๆ จนถึงผู้นำในการบริหารประเทศ

หากคนเหล่านี้สามารถรู้และเข้าถึงหัวใจของศีลธรรม ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือหัวใจของตัวเองที่มีศีลธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ ทุกคนยังเป็นระดับเยาวชนคนรุ่นหลัง ย่อมได้รับการสืบทอดกระแสช่วยยกระดับศีลธรรมของคนในสังคมให้ดีขึ้นได้

การปฏิบัติธรรมเป็นสิ่งอยู่ในวิญญานของการทำงาน

ธรรมะคือธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งมีเหตุมีผลสานถึงธรรมชาติของสรรพสิ่งทั้งหลาย อย่างปราศจากการแบ่งแยกโดยเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น

แก่นแท้ของธรรมะอยู่ในวิญญานการทำงานร่วมกับเพื่อนมนุษย์ ถ้าใครสนใจค้นหาความจริงจากจุดนี้ ย่อมพบได้เอง

ในเมื่อมนุษย์มีรากฐานจิตใจเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของร่างกาย นอกจากนั้นมนุษย์แต่ละคนไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก หากจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีด้วยความสุข ดังนั้น มนุษย์แต่ละคนจึงมีหน้าที่เรียนรู้ซึ่งกันและกัน

อนึ่ง การดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน จำเป็นต้องมีพื้นฐานที่มั่นคง เพื่อให้สามารถเป็นไปได้ได้อย่างสมเหตุสมผล

เมื่อก้าวถึงพื้นฐานชีวิตของมนุษย์ คงจะต้องสนใจค้นหาความจริงว่า แต่ละคนซึ่งแม้มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างกัน แต่ละคนก็ย่อมมีกระบวนการพื้นฐานเป็นสิ่งเฉพาะตัว

ในเมื่อมนุษย์แต่ละคน ต่างก็มีจิตวิญญาน ดังนั้นหากคิดถึงการเรียนรู้ที่มุ่งทิศทางเข้าถึงความจริง จึงควรเริ่มต้นจากรากฐานความรู้สึกซึ่งอยู่ในจิตวิญญานตนเอง แล้วจึงสานเหตุผลออกไปสู่ชีวิตอื่นและสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ภายนอกตามขั้นตอนของเหตุและผล

กระแสจิตใจมนุษย์ ซึ่งมีทิศทางหมุนวนเป็นวัฏจักร หลังจากสาเหตุและผลจากตัวเองออกไปสัมผัสสิ่งภายนอก และรับรู้ได้แล้ว จึงหวนกลับมาส่งผลกระทบจิตใจตัวเอง แล้วจึงมุ่งลงสู่ความรู้สึกซึ่งอยู่ในส่วนลึกของรากฐาน

สรุปจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ถ้ามองเห็นภาพอย่างรวมๆ จะพบความจริงว่า ความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน น่าจะถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด จึงจะสามารถกำหนดทิศทางการเรียนรู้ให้มุ่งสู่เป้าหมายที่แท้จริง

อนึ่งสิ่งที่ปรากฏเป็นความจริงอยู่ในจิตวิญญานของมนุษย์แต่ละคน หลังจากเกิดแรงดลใจหลังจากได้รับผลกระทบจากสิ่งที่อยู่ภายนอกทำให้เกิดแรงดลใจ จะส่งกระแสความรู้สึกออกมา โดยผ่านการปฏิบัติจากร่างกายตัวเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำงานในสิ่งซึ่งแต่ละคนรักและสนใจ แม้อาจไม่เหมือนกัน แต่ก็ย่อมช่วยให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น จากเนื้อหาสาระเท่าที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด เราจึงสามารถกล่าวอย่างเชื่อมั่นได้ว่า การทำงานจากความรักความสนใจ อันเกิดจากเงื่อนไขซึ่งอยู่ในรากฐานตนเอง ย่อมส่งผลช่วยให้แต่ละคนมีโอกาสเรียนรู้ความจริง ซึ่งสาเหตุผลถึงกันได้หมดทุกเรื่อง

หรืออีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า การทำงานจากรากฐานตนเองอย่างอิสระ คือการปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุนี้เอง ถ้าสนใจศึกษาเพื่อค้นหาความจริงในการดำเนินชีวิต

จะพบได้ว่า การทำงานจากความรัก อันมีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคนย่อมช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดสติปัญญาและสมาธิ

การทำงานเพื่อหวังเรียนรู้ความจริง นับเป็นการปฏิบัติธรรมขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นยังสามารถพบความจริงต่อไปถึงผลสุด ๆ อีกว่า การทำงานถือเป็นสิ่งส่งผลปูพื้นฐานด้านเศรษฐกิจอย่างสำคัญ ดังนั้นการปฏิบัติธรรมที่ไม่ทำงาน โดยเหตุที่นั่งเก็บตัวอยู่เฉย ๆ นอกจากจะไม่ช่วยให้เกิดทิศทางซึ่งนำไปสู่การหยั่งรู้ความจริงซึ่งหมายถึงการรู้ธรรมแล้ว ยังทำให้เกิดภาวะสูญเสียเศรษฐกิจร่วมด้วย

ดังนั้น การที่รากฐานจิตใจแต่ละคน ตกอยู่ในสภาพยึดติดรูปแบบของเทคโนโลยี ย่อมถือเป็นอุปสรรคปิดกั้นสติปัญญา ทำให้เกิดปัญหาขวางกั้นการเรียนรู้ธรรมะอย่างสำคัญด้วย

อนึ่ง กระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทคโนโลยี ที่ช่วยให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งช่วยสร้างนิสัยทำงานด้วยมือรวมถึงส่วนอื่นของร่างกายไม่เป็น ถือเป็นสิ่งปิดกั้นการเรียนรู้ธรรมะอย่างสำคัญ

จากเหตุนี้เอง กระแสการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเทคโนโลยีที่ไหลบ่าจากภายนอกเข้ามาสู่ชีวิตคนในสังคมไทย จึงส่งผลทำลายคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนท้องถิ่น อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น เราน่าจะมองเห็นความจริงได้อย่างชัดเจนว่า เมื่อรากฐานจิตใจคนท้องถิ่นซึ่งอยู่ร่วมกัน และเคยสามัคคีถึงกันและกันในการทำงาน จำต้องแตกแยกจากกันเป็นเอกเทศ ย่อมส่งผลทำให้มนุษย์ทุกชีวิตที่เคยอยู่ร่วมกันอย่างสงบ ช่วยให้มีความสุข ต้องเปลี่ยนสภาพมาเป็นการขุมนุนวุ่นวาย แข่งดีแข่งเด่นกันเอง และช่วงชิงผลประโยชน์ส่วนตน ทำให้นับวันก็ยิ่งเกิดความร้าวฉานขึ้นในสังคมมากขึ้น

ดังนั้น ถ้าสามารถศึกษากระบวนการเรียนรู้ศีลธรรมจากสังขารของชีวิตแต่ละคน โดยมองเห็นเหตุผลจากแต่ละจุดที่เชื่อมโยงถึงกัน ย่อมรู้ได้ว่า การฟื้นฟูศีลธรรมหาได้ง่ายเช่นการนำคนมานั่งรวม ๆ กันเพื่อฟังคนพูดเท่านั้น

หากแต่ละคนสามารถปลดความรู้สึกยึดติดออกจากรากฐานความคิดตัวเองได้อย่างต่อเนื่อง ศีลธรรมภายในจิตใจ ย่อมมีโอกาสปรากฏออกมาอย่างอิสระ ผ่านสื่อการนำปฏิบัติที่มีผลสัมพันธถึงเพื่อนมนุษย์แต่ละคน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับเรื่องใดก็ตาม

นอกจากนั้น การอยู่ร่วมกันอันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ ถ้ารู้คุณค่าของการนำมาใช้ประโยชน์ ย่อมสามารถรู้ความจริงได้ว่า การทำงานร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์บนพื้นฐานความหลากหลาย อย่างปราศจากกรอบจำกัด ย่อมถือว่าการเรียนรู้ธรรมะอย่างเข้าถึงรากฐานจิตใจที่มั่นใจได้

มองเห็นคนในสังคมเสื่อมศีลธรรมได้จากไหน ?

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาคุณภาพคนในสังคม ความสนใจที่มีต่อการศึกษาจึงไม่ควรมองไปยังด้านการจัดการ อันเป็นเพียงสิ่งซึ่งมนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น แต่ควรให้ความสำคัญกับด้านอันเป็นธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นฐานการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงถึงด้านการจัดการอย่างสำคัญ

แต่ว่าภาพความจริงซึ่งปรากฏอยู่ในขณะนี้กลับสะท้อนให้เห็นว่า คนยึดติดอยู่กับด้านการจัดการ ทำให้ไม่อาจหยั่งรากลงถึงด้านอันเป็นธรรมชาติ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง

ดังได้กล่าวชี้แจงไว้แล้วว่า การเรียนรู้ความจริงที่มุ่งลงถึงความเป็นธรรมชาติและให้ความสำคัญ จุดนี้เหนือสิ่งอื่นใด ย่อมมีวิถีทางนำไปสู่ความสำเร็จและมีความมั่นคงยั่งยืนต่อไปได้

หากภาพความจริงที่ปรากฏอยู่ในสังคม มีกระแสของคนซึ่งก้าวไปสู่ด้านทางการมากไปกว่าหวนกลับมามองเห็นความสำคัญของด้านธรรมชาติแล้ว ย่อมหมายความว่าศีลธรรมและคุณธรรมในสังคม กำลังเสื่อมมากขึ้น ดังจะพบความจริงได้ว่า เยาวชนพากันแห่เข้าไปสมัครเรียนมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งระบบ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผู้ที่สมัครใจหรืออยากเข้าไปอยู่ในด้านทางการ ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาหรือองค์กรงาน และไม่ว่าของภาครัฐหรือเอกชน อย่างขาดการหยั่งรู้ความจริงของด้านธรรมชาติ ซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง คนที่เข้าไปในสายนี้ส่วนใหญ่ก็คือเดินเข้าไปปรับเครื่องมือกลับมาทำลายคน เช่นตน โดยใช้โอกาสการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือ ยิ่งนับวันย่อมเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น

นับตั้งแต่การเบียดเสียดยึดขัดกันไปสมัครเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ก็คือผลจากการยึดติดรูปแบบ ซึ่งทำให้คนเดินเข้าไปสู่รู้แคบๆ จึงตกเป็นเหยื่ออิทธิพลจากด้านการจัดการ ซึ่งช่วยหล่อหลอมคนไทยให้มีจิตใจตกเป็นทาสคนชาติอื่นมากขึ้น

แม้ผู้ที่ก้าวเข้าไปทำงานอยู่ในด้านทางการ อาจมีเหตุผลสองด้านด้วยกัน ด้านแรก ก้าวเข้าไปเพราะอยากเข้า ซึ่งหมายความว่าธรรมชาติของคนลักษณะนี้ถูกอิทธิพลรูปแบบจากด้านทางการครอบงำรากฐานจิตใจเข้าไว้แล้ว ไม่ว่าจะรับเข้าไว้มากหรือน้อยก็ตาม

หากไม่เกิดปัญหาซึ่งตนสัมผัสได้เองจากของจริงหรือไม่ก็พบกับปัญหาแล้วหลงเดินตามกระแส ลึกลงไปอีก ย่อมถูกกลืนโดยกระแสจากพื้นฐานการจัดการให้คนตกเข้าไปอยู่ใต้อิทธิพลวัตถุ จนกระทั่งกลายเป็นทาสรับใช้คนอื่นชัดเจนมากขึ้น

ส่วนผู้ที่ก้าวเข้าไปเพราะขัดผู้อื่นไม่ได้ อาทิเช่นขัดผู้มีพระคุณเป็นต้น แต่ภายในรากฐานจิตใจ ยังมีความเป็นตัวของตัวเองอยู่อย่างชัดเจน หากรักษาสິงนี้ไว้ได้อย่างมั่นคง วันหนึ่งก็คงจะถูกบีบรัดให้ต้องถอยกลับออกมาจากการตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ว่าเร็วหรือช้า นั่นหมายความว่า ตนได้มุ่งมั่นรักษาอุดมการณ์ของศีลธรรมเอาไว้ได้อย่างมั่นคงมาโดยตลอด

กับอีกส่วนหนึ่งก้าวเข้าไปเพราะยังไม่รู้ความจริง จึงต้องการเข้าไปเพื่อเรียนรู้ ซึ่งคนกลุ่มนี้ หลังจากรู้ได้ถึงระดับหนึ่งแล้วและรอดพ้นเงื้อมมือภาวะครอบงำความคิดออกมาได้ ก็จะถอยออกมาเพื่อมุ่งไปสู่ความคิดและทิศทางการที่ใหม่กว่า

ทุกวันนี้ ฉันทเฝ้ามองดูชนรุ่นหลังเบียดเสียดยึดขัดแย้งกันเข้าไปอยู่ในรูเล็กๆ ทั้งๆ ที่โอกาสในการศึกษาหาความรู้จากรากฐานที่อิสระ เปิดกว้างอย่างเต็มเปี่ยม ถ้าใครมีตรงนี้อยู่ย่อมสามารถเห็นได้เอง และสามารถก้าวเข้าไปสู่ช่องทางต่างๆ ได้ทุกเรื่อง แม้ไม่ใช่มหาวิทยาลัย โดยที่พบความจริงว่า ชีวิตย่อมดีได้จากความรู้ความสามารถในรากฐานตนเองโดยแท้

ดังนั้น คนที่มุ่งเข้าไปสู่รู้แคบๆ ย่อมเปรียบได้ดุจกระแຈงซึ่งส่องสะท้อนให้เห็นภาพของความคับแคบซึ่งปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจเป็นส่วนใหญ่ อาจมีคนส่วนน้อยที่หลงเข้าไปอยู่ในนี้ เพราะยังมองความจริงได้ไม่ถึง คงมีทางเลือกได้สองทางคือ หากเกิดความรู้สึกอึดอัดใจมากขึ้น ย่อมถอยออกมาเพื่อเปลี่ยนวิถีทางเดินใหม่ หรือไม่ก็ยอมถูกมันกลืนไป จึงอยู่ต่อไปนานๆ บางคนเมื่อใกล้เกณฑ์ผ่านพ้นแล้วก็ยังอยากอยู่

ต่อ นั้นหมายถึงว่าชีวิตบุคคลลักษณะนี้ แทนที่จะมุ่งไปสู่ภาวะหลุดพ้น คงจะจมกองทุกข์ตายไปในที่สุด โดยไม่มีโอกาสพบคำตอบได้ว่าศีลธรรมคืออะไรกันแน่ ?

วิญญานความรักธรรมชาติและงานศิลปะ ที่สานถึงคุณธรรมภายในหัวใจคน

หัวใจสำคัญที่สุดของความเป็นคนคือ มีวิญญานที่ให้ความรักแก่ธรรมชาติ แต่อย่าเพิ่งข้ามขั้นตอนไปว่า เพราะรักต้นไม้จึงรักธรรมชาติ

ความรักธรรมชาติ ควรเริ่มต้นจาก ธรรมชาติซึ่งปรากฏเป็นความจริงอยู่ในตนเอง และจากรากฐานจิตใจที่อิสระ น่าจะช่วยให้เปิดกว้างออกไปให้ความรักสรรพสิ่งทั้งหลายซึ่งอยู่รอบด้าน จึงทำให้มีโอกาสสานกระแสความรักถึงเพื่อนมนุษย์ทุกคน รวมทั้งชีวิตอื่นสิ่งอื่น อย่างปราศจาก เส้นแบ่งแยก ว่าเป็นคนชาติไหนภาษาไหน อีกทั้งมีความรู้สึกนึกคิด แตกต่างจากตนอย่างไร นอกจากนั้นยังไม่มี การแบ่งแยกว่า เป็นคน สัตว์ หรือต้นไม้ รวมถึงกระบวนการธรรมชาติ อันเป็นพื้นฐานของชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏเป็นสังขารมอยู่ในโลก

อนึ่ง การที่มีภาพสะท้อนปรากฏออกมา จากแนวคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบันว่า เพราะรักต้นไม้ อยู่กับต้นไม้จึงเป็นคนรักธรรมชาติ และเข้าถึงธรรมะ หากนำเอาความสำคัญมาเรียงลำดับจากสิ่งที่กล่าวแล้วมาพิจารณา น่าจะพบความจริงว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมยุคนี้มีรากฐานยึดติดอยู่กับปลายเหตุ

ทุกสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด บุคคลผู้มีวิญญานความรักธรรมชาติอันใสสะอาด ย่อมมีความรักอิสระภาพ เป็นคุณสมบัติอยู่ในรากฐานจิตใจอย่างชัดเจน อีกทั้งมีการแสดงออก โดยการสร้างงานศิลปะจากจินตนาการ ซึ่งมีวิญญานภายในตนเองเป็นสิ่งที่กำหนด อย่างมีความสุข

อนึ่ง ผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้วอยู่ในหัวใจตัวเองอย่างครบถ้วน ไม่ว่าตนมีโอกาสสัมผัส ณ จุดใดในขณะใด ย่อมสานความสัมพันธ์จากใจถึงจุดอื่นได้หมดอย่างรู้เหตุรู้ผล

ดังนั้นไม่ว่าขณะใด ชีวิตจะสัมผัสอยู่กับสิ่งใด ที่ปรากฏเห็นภาพเป็นอย่างไร ย่อมสามารถรู้และเข้าใจสิ่งนั้น รวมทั้งสานความรู้ความเข้าใจถึงภาพสิ่งอื่นได้อย่างลึกซึ้ง

จากความเข้าใจของผู้เขียนเรื่องนี้ ซึ่งตนรู้ว่ามีความรู้และสันต์จัดเจตเจตงานด้านศิลปะไม่มากนัก หากเขียนจากใจ จึงต้องขอร้องผู้รู้ไว้ ณ โอกาสนี้ ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับงานด้านศิลปะ

ผู้เขียนเห็นว่า หัวใจของศิลปะเป็นสิ่งที่มิอยู่ในรากฐานของทุกคนอยู่แล้ว หากแต่ละคนมีความเคารพต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นคนเช่นตน ย่อมสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ไม่ยาก สิ่งนี้หรือมิใช่ ที่น่าจะถือเป็นคุณประโยชน์ของงานด้านศิลปะ ในเมื่อเราแต่ละคนจำเป็นต้องอยู่ร่วมกับทุกคน

จากพื้นฐานความรู้ดังกล่าวแล้ว หากผู้ใดมิอยู่ยอมสามารถอ่านถึงความจริง ซึ่งอยู่ในหัวใจผู้อื่นได้ไม่ยาก จากรากฐานความรักซึ่งตนให้กับชีวิตคนทั้งหลาย เริ่มต้นความสำคัญจากชีวิตที่อยู่ติดพื้นดินอย่างเป็นธรรมชาติ และตนเองย่อมสะท้อนความจริงใจ ที่มีความรักและผูกพันอยู่กับการดำรงชีวิต ซึ่งให้ความสำคัญกับพื้นดินอย่างมีความสุข

บุคคลใดมีคุณสมบัติดังได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ปรากฏอยู่ในรากฐานจิตใจอย่างชัดเจน ไม่ว่าตนจะมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดก็ตาม แม้พฤติกรรมที่แสดงออกจากชีวิตอื่น หรือสิ่งซึ่งปรากฏจากสิ่งอื่น ดังเช่นเมื่อดินเมื่อดินทราย ย่อมมีจินตนาการที่เป็นสุนทรีย์

และคงไม่จบเพียงแค่นั้น หากเกิดความคิดริเริ่ม สร้างงานในรูปแบบที่อิสระ อันเกิดจากวิญญานของตน ที่มุ่งมั่นนำปฏิบัติอย่างมั่นคงอยู่บนวิถีทางอันเกิดจากรากฐานความคิดตนเอง ทำให้เกิดเป็นความจริงขึ้นมาได้เป็นช่วง ๆ ส่งผลสะท้อนกลับมาทำให้ตนมีโอกาสสู่ถึงการเปลี่ยนแปลง อันเป็นวัฏจักรได้อย่างลึกซึ้ง ดังเช่นที่มักกล่าวไว้ให้คิดว่า ความฝันที่เป็นจริง

ดังนั้น การแสดงออกจางานดนตรี งานเขียนภาพ งานถ่ายภาพ งานประพันธ์ โคลงฉันท กาพย์ กลอน อันเป็นวรรณกรรม หรือมีงานรูปแบบอื่นๆ เกิดขึ้นอีก

สำหรับผู้ที่มีความจริงใจเพราะมีความรักอย่างแท้จริง ไม่ว่าใครจะยืนอยู่ ณ สายไหน ย่อมไม่มีคำว่า ตนไม่รู้เรื่องที่เป็นความจริงจากสายอื่น หากมองเห็นเหตุผลที่สานถึงกันได้หมด นั้นหมายความว่า ความได้ถึง ความจริงใจซึ่งแต่ละคนมีต่อผู้อื่นอย่างแท้จริง อันถือเป็นคุณธรรมที่ประเสริฐสุดแล้ว

แต่มนุษย์ผู้ซึ่งยังมีกิเลส ย่อมมีความเป็นพรอคพวก เนื่องจากวิญญานตนเองยังได้รับการพัฒนามาไม่ถึงจุดที่อิสระอย่างแท้จริง ย่อมละจากเส้นแบ่งแยกดังกล่าวแล้วได้ยาก จนกว่าจะสามารถเข้าใจความจริงของวิญญานตัวเองได้ถึงระดับหนึ่งแล้ว

สำหรับผู้ที่มุ่งมั่นนำสิ่งต่างๆ มาปฏิบัติได้แล้ว และชีวิตยังคงต้องดำเนินต่อไป อีกทั้งรู้สึกหวั่นไหวว่า สิ่งซึ่งตนนำปฏิบัติจะส่งผลกระทบ ทำให้บุคคลอื่นจำต้องเดือดร้อน ณ โอกาสนี้ ใคร่ขออนุญาตฝากแง่คิดที่เชื่อว่า น่าจะถือเป็นความจริงไว้รวม 2 ประการ

ประการแรก จากหลักธรรมชาติซึ่งชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า ไม่มีอะไรที่เราจะหวังรับผลได้ ร้อยทั้งร้อย ดังนั้นจึงควรหวนกลับมาสำรวจตัวเอง เพื่อทบทวนดูว่า เรามีเป้าหมายอันแท้จริงหรือเปล่า กับอีกด้านหนึ่ง เรากลับปฏิบัติในสิ่งซึ่งตนคิดว่า ชอบแล้วด้วยเหตุและผลหรือเปล่าซึ่งความกล้า กับอีกด้านหนึ่ง ไม่ว่าสิ่งใดจะเกิดขึ้นจากผลการปฏิบัติของตน นั่นคือวิถีทางซึ่งนำไปสู่การรู้ความจริง

ประการที่สอง หากมองบุคคลใดจากรากฐานที่อิสระ และรู้ว่า สิ่งใดคือเรื่องของเรา สิ่งใดคือเรื่องของเขา ผลจากการปฏิบัติของเรา แม้อาจสร้างปัญหาให้กับผู้อื่น มันก็คือครูสอนให้เขากลับไปสำรวจตัวเอง เพื่อรู้ความจริงว่าตนได้ทำสิ่งใดไว้ และควรปรับตัวปรับใจอย่างไรต่อไป

ความรักจากรากฐานอย่างแท้จริง ย่อมไม่เกรงคนเกลียดชัง โดยที่รู้ได้อย่างลึกซึ้งว่า วันหนึ่งผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ คงหวนกลับมารักเรามากขึ้นไปอีก จึงขึ้นอยู่กับความกล้าที่จะปฏิบัติในสิ่งซึ่งเชื่อว่า ชอบด้วยเหตุผลแล้ว

อย่างไรก็ตาม สังคมซึ่งแต่ละคนเรียนรู้โดยเน้นการนำปฏิบัติ จากจิตวิญญานที่ให้ความรักและซาบซึ้งกับพื้นดิน ย่อมมีเหตุผลเป็นสื่อสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผู้มีรากฐานจิตใจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ช่วยให้เกิดความมั่นคงและนำไปสู่ความสุขสมปรารถนาอย่างแท้จริงได้ ทั้งแก่ตนเองและสังคม

ดังนั้น ความเป็นไปได้จากวิถีทางที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด น่าจะหมายความว่า กระบวนการเรียนรู้ธรรมชาติจากธรรมชาติ ซึ่งควรจะได้รับผลมุ่งสู่เป้าหมายอันเป็นที่สุดแล้ว

มนุษย์แต่ละคนที่เกิดมา ย่อมต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเริ่มต้นจากการพึ่งพาในด้านจิตใจ แล้วจึงก้าวไปถึงการพึ่งพากันและกันในด้านร่างกาย ซึ่งวิถีทางดังกล่าว บุคคลผู้รู้ธรรมะย่อมสามารถให้การเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติหรือเป็นไปตามเหตุและผล

มนุษย์ผู้ซึ่งยังมีกิเลส ย่อมนำเอาความอยากจากตนเข้าไปแอบแฝง ทำให้ผลจากการปฏิบัติขาดความมั่นคง หากส่งผลหวนกลับมาทำร้ายตนเอง แต่ก็ควรเข้าใจว่า สิ่งนี้คือธรรมชาติของโลกมนุษย์อีกเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม บุคคลผู้รู้ตนเอง ย่อมไม่ยอมให้กระแสดังกล่าว สร้างอิทธิพลไว้เหนือตน จึงมุ่งมั่นทำงานเพื่อมุ่งรักษาความมีวิญญานของตนไว้อย่างดีที่สุด

บทสรุป

เรื่องราวซึ่งนำมาบันทึกไว้นี้ ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตทั้งหมด เท่าที่ได้มีการหวนกลับไปทบทวน เพื่อค้นหาความจริง จากสิ่งซึ่งตนผ่านร้อนผ่านหนาว และผ่านความรู้สึกทุกข์-สุข อันเป็นสิ่งหมุนวนกันเป็นวัฏจักร มาจนกระทั่งถึงช่วงนี้ จึงขออนุญาตนำออกเผยแพร่สู่ทุกคน โดยเฉพาะเน้นชนรุ่นหลัง ซึ่งย่อมมีผู้รับได้มากได้น้อยแตกต่างกันไป ใครที่มีกระแสจิตวิญญานร่วมกันกับผู้เขียน ย่อมรู้ได้และรับได้ทั้งหมด

แต่ก็หาใช่ว่า ผู้เขียนจะสามารถรู้ได้หมดแล้ว จึงยังคงสนใจเรียนรู้ต่อไปจนถึงจุดจบของชีวิต นั่นคือโรงเรียนใหญ่ที่สุดสำหรับชีวิตนี้ ซึ่งได้มีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากสิ่งหลอกลวง ที่แฝงอยู่ในบรรยากาศของโลกภายนอก อันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้.